

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Summa de vitiis

Wilhelm <Lyon, Prior>

[Basel], nicht nach 1475

Contra eos qui dicunt se non posse continere. Sexta pars

[urn:nbn:de:bsz:31-308070](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-308070)

40
magnam vim in paucitate vel multitudi-
ne hominum. unde ecci
xvi. ne iocunderis in filiis impijs si multiplicentur. et subi-
gitur. melior est vnus timens deum quam mille filij impij. Et vti-
le est mori sine filiis quam relinquere filios impios. Et ecci.
xv. non concupiscit dominus multitudinem filiorum infidelium et
inutilem. scit enim dominus quod melius fuit mori sine filiis quam
relinquere filios impios. Unde dominus bene precepit vel consu-
luit illud. ex quo hoc sequitur quod pauciores sint homines qui
valent ad hoc quod plures saluentur. vel ad hoc quod meliores sint qui
saluantur. vnde ipse consuluit castitatez et virginitatez et filia
Prohibitio vero fornicationis saltem ad hoc valet quod pfe-
ctiores sint qui saluantur. Nota puerilitatem quorundam ho-
minum quibus ibi displicet ppetas ubi deo placet in mulieribus
se et ibi placet ubi deo displicet se in possessionibus

Contra eos qui dicunt se non posse continere. Sexta ps. i. c.

Ultimo in tractatu de luxuria. additum est aliquid de
impotentia continendi quam multi allegant. Et primo
ponemus diuersa testimonia scripturarum. quibus
contra eos qui hoc dicunt possumus vti. Deinde ponemus mul-
tas rationes quibus contra tales utendum est. et inter testimo-
nia primo occurrit illud. gen. iij. quod dicit dominus ad Caym lo-
quens de peccato. sub te erit appetitus tuus. et tu dominaberis il-
lius. vnde quasi mendacium deo imponunt. qui dicunt se non
posse abstinere a peccato. Secundo occurrit illud Job. vi.
aut poterit aliquis gustare. quod gustatus affert mortem. ex
quo verbo videtur quod peccati deberet homo dicere. Non possit
fornicari. quam non possum continere. et in veritate qui per-
fectam fidem haberet quod delectatio fornicationis esset venena-
ta sic faceret. Nonne si apponeret alicui cibum amarissimum
vel venenatum. ipse statim diceret non possum aliquomodo
comedere. voluptas vero prohibita est venenata et morte a-
mariore. vnde ecci. vij. Inveni amariorum morte mulierem. quod
intelligitur de voluptate que est morte amariorum. quia hanc mor-
te culpe interficit. in futuro vero interficiet morte eterna

49

tam corporis quaz animē. Ad idē potest adduci q̄ legit̄ eccl̄i
xv. apposuit tibi aquam et ignem. ad q̄ volueris porrige
manum Et post. ante hōiem vita et mors. bonum et malū
q̄ placuerit dabit̄ ei. Ad idē facit̄ illud apli. fidelis est
dñs qui non p̄mittit̄ vs temptari sup̄ illud q̄ potestis Et
math. xi. iugum em̄z meum suaue est. quō em̄z leue est.
si est im̄portabile. et illud. i. ioh. v. hec est caritas dei vt
mandata eius custodiam? et mandata ei? graua non sūt.
Ad idē pōt referri illud Yero. maledict̄? qui dicit̄ deū
p̄cepisse īpossibile idēz violenciāz facit̄ deo. q̄ p̄etit ab eo q̄
soluē nō p̄t. Jus em̄ iusticie hūane ē nō eē licitū p̄tē ab ho
mie qd̄ soluē nō p̄t. qd̄ si v̄z mlt̄o forci? nō est licitū iusti
cie diuine p̄tēre h̄. Idēz o p̄phana t̄meritas o v̄sanoz in
sania. deum sciencie duplici ignorācia condempnatis. sc̄z q̄
nesciat̄ quid fecerit q̄ nesciat̄ quid iussit. quasi imposue
rit mandatum q̄ impleri non possit. p̄ nephas impositis in
iquitatem iusto. crudelitēz pio. ac si vs qd̄ suspicari sa
c̄rilegum est. ad salutez non fecerit sed ad penam. In qua
auctoritate insinuat̄ Yero? illos esse blasphemos. qui di
cunt se non posse continere. deo em̄z imponit̄ ignoranciam
iniusticiam et impietatez. Contra tales pōt etia? adduci il
lud aug. nemo p̄ccat̄ in eo q̄ vitare non pōt et illud p̄cc
atum adeo est voluntarium q̄ si non est voluntarium non
est p̄ccatum. Et illud senece. om̄te excusatōnes. nemo
p̄ccat̄ inuitus. ¶ Ostendit̄ fatuitas eoz qui
dicunt se continere non posse. ij. c.

Consequenter sunt rōnes ponēde quib? vti possū?
cōtra eos qui dicunt se non posse continere. p̄mo
ergo dicim? illis q̄ ipi faciūt verecūdiam sibiip̄is
et confitentur suum magnuz obprobrium. Confitētur em̄
vilissimam p̄tem que in eis est sibi dñari. et adeo p̄fecta do
minatōne q̄ optet fieri q̄ illa pars impauerit. et hoc cum
vigilijs multis. cum laborib? multis et expensis. cum pe
riculo anime et etia? corpis quādoq̄. bene videt̄ cor amisi sse

qui talem feruitutem tollerat melius esset tollerare feruitutem leprosi vni? qm istam. vn recte numerat fornicato cum hijs que auferunt cor. osee. iiii. fornicato vniuz et ebrietas auferunt cor **S**ecdo dicim? q in talibus homib? est impotencia. que non videt esse in paliticis homib?. no emz possunt sedere nec iacere **S**i emz hoc possent dyabol? non ferret eos ad locum in quo fornicarent **T**ertio dicim? q cum dignitas ista sit data homi pcceteris animalib?. q libm habet arbitriuz. ipi non soluz silcs facti sunt brutis ymmo etiam inferiores. min? emz habent libertatis qm bruta. et quodammodo magis habent brutalem concupiam. et maiori feruituti subiectam. piscis emz temptat se ab esca si hamum videat. et auis a granis si laqueum videat. miser vero homo timore mortis eterne no pot se tempore ab esca voluptatis momentanee. **Q**uarto dicim? q talis vno solo gartone psente non auderet fornicari sed sola verecundia cohiberet eum. quantomagis presencia dei et angeli qui sibi deputatus est ad custodiam deberet eum cohibere **B**oecius in libro consolatoruz. magna nobis si dissimulare non volum? indicta est pbritatis necessitas. cum ante oculos iudicis agam? cuncta cernentis. **B**erñ. in quo ius diuersorio. in quo ius angulo reuerenciam habe angelo tuo. nec audeas illo psente qd me vidente non auderes **V**erificator. cum quid turpe facis q me cernente ruberes **C**ur spectate deo non magis ipe rubes **N**on est dicenduz q equ? non possit cohiberi. ex quo modico freno cohibet. sic no debz dicere non possum me cohibere a pct o carnis. illum quem frenuz erubescencie cohiberet. **Q**nto dicim? q non est verisimle q dom? aliciu? homis eo munito coburat. ex quo ipe volutarie ignem apponit. ignem ppijs manib? in domo corporis sui apponit. qui cibos et pot? ad libidinem excitates sumit **S**exto dicim? q non debz dicere infirm?. non possuz curari. qui solum ppter hoc non curat qz cõsilio non acquiescit hęc est sola causa quare laborantes in infirmitate spuali non

curantur. quia cōsilio celestis medici non acquiescūt illa
 que ad cōsiliū corpālis medici p̄pos crines deponeret.
 ad cōsiliū spūalis medici non vult deponere alienos. **U**su
 rari? qui corpāli medico p̄pos daret denarios. ad cōsiliū
 spūalis non vult restituere alienos. **S**eptimo dicimus q̄
 nulla est ei? excusatō quā castrum fidei sue cōmissum hosti
 bus dñi sui vili p̄cio reddit. muris adhuc integris succur
 su non postulato a dño suo nec expectato. cum sciat eum ⁊
 posse et velle subuenire ei. nec est credendus ei a dño suo si
 dicat non poteram me tenere. **O**mnia ista facile est videre in
 eo qui p̄cio vilis voluptatis castrum corpis sui tradidit
 dyabolo. in p̄mo conflictu temptatōnis non missio nuncio
 orōnis ad dñm p̄ succursu. cum dñs possit ei subuenire ⁊ ve
 lit. non vult em̄ exheredari. **U**nde apo? fidelis deus qui
 non p̄mittet vs temptari supra id qd̄ potestis. sed faciet
 etiā cum temptatōe p̄uentus vt possitis sustinere. **P**eta
 uo dicim? qd̄ non videt̄ inuit? mori qui voluntarie mortē
 suam care emit. nec inuitus capi. qui hostes insequit̄ et in
 ter man? eoz se ponit. cum sciat se eis non posse resistere.
 cum sola fuga securus possit esse. sic non debet dicere. non
 possuz continere. qui cōsorcia mlierz non vult fugere euz
 debilem se agnoscat. **N**ono dicim? q̄ si t̄lis qui dicit se nō
 posse continere haberet tantam voluntatez continēdi quā
 tam habet vinum suum custodiendi. defacili cōtineret. si
 tanta diligēcia obstrueret sensus corpis sui. cum sentit cō
 scientiam p̄ eos aliquātulum dampnificatū. quāta diligē
 cia obstruit foramen dolij sui. cum p̄pendit p̄ illud aliquā
 tulum vini exisse. **D**ecimo querim? ab eo qui se non posse
 cōtinere dicit. a quo cogat̄ ad fornicanduz vtz a dyabolo
 vel a carne vel ab ip̄a mliere. a dyabolo nō cum dicat de eo
 gg. **N**on est timendus hostis qui non pōt vincere nisi vo
 lentem. sup̄ illud math. iij. **S**i filius dei es mitte te deorsū
 dicit glo. in quo infirm? ostendit̄ cum nulli nocere possit
 nisi ille p̄us se deorsum miserit. **S**i dicat se a muliere cogi

44
ridiculum est hoc. eum potest ipse eam cogat. Si a carne il-
le hanc excusationem non recipit qui ei dominus carnis dedit.
vñ gen. iij. dicit ad mulieres que tenet figuram carnis sub
viri potestate eris et ipse dominabitur tui. Undecimo querimus
a tali quomodo ipse intelligat hoc non possit continere. vñ
sic intelligat non possit continere etiam si velim vel sic non po-
ssum quia nolo. Si primo modo patet hoc esse falsum quia si im-
pulerit eum timor vel cupiditas ad hoc quod velit tam cito po-
test continere verbi gratia si debeat lucrari ex continentia sua mil-
le marchas. vel castitatem velicitate. vel domum vel si sciat se
tam cito post peccatum amissurum pedem suum vel aliud membrum
vel si videat sibi patitur lectum igneum in quo optat eum
iacere eum a lecto mulieris surrexerit. vñ Bern. ignosce do-
mine ignosce excusationem tergiversationem vix est aliquis qui in
eis que ad te sunt expiri velit quid possit etiam quod promptissime
sine carnem potest vel sine seculum. siue timor impulerit siue
cupiditas traxerit. Si secundo modo intelligat non possit conti-
nere quia nolo igitur non est non posse in causa sed potest non
velle in culpa. iuxta verbum aug. Duodecimo potest queri
ab ipso qui dicit se non posse continere. vñ intelligat quod non
potest continere suis viribus sine dei auxilio aut intelligat quod
etiam adiuuatur a deo non possit. Si secundo modo hoc est manifeste
falsum. et etiam sapit heresim. Si primo intelligat hoc plane
verum est sine adiutorio enim diuino nihil possumus. vnde in
Ioh. sine me nihil potestis facere. Et iij. cor. iij. non quod
sufficientes sumus cogitare aliquid a nobis quasi ex nobis
sed sufficientia nostra ex deo est. Et aug. domine sine te nihil sunt
omnes conatus mei. Et sap. viij. vñ sciunt quomodo aliter non possunt
esse continens nisi deus det. et hoc ipsum erat sapientia scire
eius est hoc domum. ad hunc dominum et de peccatus sum eum math.
ix. cum quererent discipuli quis potest saluus esse. respondit
ihus. apud homines impossibile est. apud deum omnia possi-
bilia sunt. vbi dicit inter alia impossibile est apud homines. vt
se a suis cupiditatibus couertant. Et Ioh. vij. nemo potest

venire ad me nisi pater meus traxerit eum. hoc autem valde
 utile est ostendere hominibus quod viribus suis saluari non po-
 ssumt. nec a peccato abstinere. Nec enim persuasio potest moue-
 re homines ad tria valde eis utilia ad eorum iustificationes scilicet
 ad excruciantes quaedam stultam presumptionem et fiduciam
 qua credunt se conuerti quando voluerint. De qua legitur in
 ecclesiastico. xxix. re promissio nequissima multos perdidit.
Mira insania ille qui non potest eum liber est dyabolo resiste-
 re. sperat eum ab eo captus erit et ligatus viribus suis de
 manibus eius liberari. cum scriptum sit Job xli. quod factus
 est ut nullus timeret. et non est potestas in terra que ei va-
 leat comparari. Qui in mortali est. captus est et ligatus. vii
 psalmi. v. Iniquitates sue capiunt impium et funibus peccatorum
 suorum quisque constringit. Item qui non potest se tenere ne ad
 impulsum temptacionis cadat in foueam peccati. quod spe-
 rat se contractus casu consuetudine pressum. agger pecca-
 torum obrutum a tam profunda fouea per se exire eo qui impu-
 lit ei resistente. immo quod amplius est sperant homines cum
 morte spirituali mortui fuerint seipos posse resuscitare. Et ut
 breuiter dicam in presentia se nihil posse asserunt sed in futuro
 quando ex se erunt impotentiores et dei adiutorio minus dig-
 ni. quia eum diuicius offenderunt quando etiam dyabolo magis
 laborabit ad impediendum salutem eorum. Spe enim calcaneo
 insidiat id est fini hominis quod haberi potest ex hoc quod dictum est ser-
 penti. gen. iii. tu insidiaberis calcaneo illi. tunc inquam omnia
 se posse presumunt. Secundo potest homo monere eos ad hoc quod
 gratiam eius studeant sibi compare. sine cuius auxilio conuer-
 ti non possunt. elemosinas suas largiendo. orando deum et
 suffragia sanctorum et virorum iustorum implorando. Tertio po-
 ssumt moneri ad hoc. ne fingant se quod faciunt quod possunt etiam
 aliqua que videntur sibi difficilia. Dominus enim non vult iuuua-
 re eos qui se non iuuuant. immo quasi fingit se. quia ipsi fin-
 gunt se. Unde sap. i. spiritus discipline effugiet fictum. Item
 potest sic queri ab eo qui dicit se continere non posse. Aut ris

retinere et non potes aut potes et non vis. si vis et non po-
 tes infidelis est deus qui patitur te temptari super posse tuum. **S**ed non
 ne credis quod omnia possis cum eo qui omnia potest sic vulgariter
 dicit qui non habet nisi quatuor solidos ego et rex habet centum
 milia marcarum non potest paruum esse illud posse cuius defectum
 posse diuinum parum est supplere. si autem potes et non vis
 inexcusabilis es. **V**ltimo potest queri a tali an possit aliquo
 tempore continere quod si dixerit sic per mensem ostendendum
 est ei quod potius sperare debet quod sequenti mense contineat
 quod isto. **P**rimo quia consuetudo iuuabit eum de qua tullius
 optima forma viuendi est eligenda quam iocundam reddet
 assuetudo. **P**oeta. **N**on male feres assuesce feres. **S**ed sperare
 debet deum esse paratorem adiuuandum eum postquam per
 mensem pro amore eius contineat quod ante si tamen ex corde
 instanter hic preierit. **I**tem cum ipse non sit securus de vita
 non dico per mensem sed nec per unam horam qua ratione spe-
 rat se accepturum a deo vitam eadem oportet ipse sperare se
 accepturum virtutem seruandi deo in vita illa nec debet dispo-
 nere se seruaturus dyabolo in vita quam nondum habet non debet
 similis esse operario ebrioso et luso qui prius obulum per-
 dit quam illum lucratus sit.

Sequitur De Auaricia